

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III — No. 44.

8 Noembrie, 1898.

O NOUĂ AGRESIUNE

Ungurii se prepară să dea Românilor de peste munți o lovitură teribilă, o lovitură față de care toate celelalte par aproape neînsemnate. E vorba, că guvernul maghiar umblă, după cum ne spun foile sale oficioase, să «*revizuiască*» autonomia bisericeii române ortodoxe de peste munți. Fiecare cetitor care este în curent cu dezvoltarea lucrurilor în Transilvania va înțelege imediat, care poate fi planul guvernului maghiar: este a da acestei autonomii o lovitură de moarte.

Autonomia bisericească din Transilvania însemnează, că Românii de acolo, de religiunea ortodoxă a Răsăritului, au dreptul de a-și regula în mod independent, toate afacerile cari privesc *bisericile lor, preoțimea lor, școlile lor*. În virtutea acestei autonomii, Românii își clădesc bisericile unde și cum vor ei; ei își aleg preoții; ei, prin reprezentanții lor, administrează toate afacerile lor bisericești și școlare.

Legea care asigură această autonomie, face parte din legile fundamentale ale Statului Unguresc. Ea a fost făcută acum 30 de ani, pe vre-

mea ministrului de culte *Baron Eötvös*, un om cu vederi mai largi și mai morale decât ale epigonilor ce au urmat după el. Autorul moral al acestei legi era *Baronul Andrei de Șaguna*, marele metropolit ortodox al Transilvănenilor.

Românii primiseră cu mulțumire această lege, căci ea răspundea dorințelor lor și adevăratelor lor trebuințe. Ei vedeau bine, că dacă era ca această lege să fie executată serios, ei aveau posibilitatea de a da culturii naționale un puternic avânt de dezvoltare.

Dar și legea aceasta a fost votată de către Unguri cu reserwațiunea mentală de a o știrbi în practică. Și în curînd, guvernele ungurești începură a se amesteca în gestiunea *autonomă* a bisericeii române, influențînd alegerea prelaților, arogîndu-și dreptul de a controla școlile românești, de a pune preoțimea română în dependență indirectă de organele guvernului etc.

Se vede însă, că toate aceste călcări de lege nu înaintează de loc scopul pe care îl urmăresc Maghiarii cu ingerințele lor de pînă acum. Ce scop? Ei nu urmăresc decât unul: desființarea națională a Românilor.

Maghiarii văd, cu o înverșunare rău ascunsă, că rezistența Românilor le zădărnicește planurile. Ei știu și au spus-o de nenumărate-ori, că această rezistență o represintă mai ales *biserica națională a Românilor*. Ca să frîngă această rezistență, ca să-și «*apropie*» (!!) masele poporului, guvernul ar vrea să-și asigure un amestec mai hotărîtor în treburile acestei biserici naționale românești.

Acesta este un vechi dor al lăcomiei maghiare. Baronul Bánffy se crede, că e destul de tare ca să încerce a-l realiza. El va fi crezînd că prin intrigi infame a răușit să nimicască ori-ce opoziție românească și că astfel această lovitură o va putea face, fără a se teme de vr'o prea mare reacțiune din partea Românilor. Ceea ce ne spun foile sale, sunt dar așa numite «*ballons d'essai*», încercări de a vedea cam ce ar zice Români.

Multe infamii au comis Ungurii în contra Românilor. Aceștia s'au apărut, pe cît au putut, une-ori mai cu îndîrjire, altă dată mai slab. Acum în urmă, ei s'au divizat. Dar să îndraznească *Baron Bánffy* a săvîrși atentatul pe care îl preconizează reptilele sale! Să îndrăsnească a se atinge de biserica națională română și atunci va vedea el și va vedea întreaga monarhie habsburgică unde se isprăvește firul de răbdare al mult răbdătorilor Români. Atunci vor simți Maghiarii o rezistență națională din partea Românilor, în cît are să le treacă gustul de a se atinge de biserica unui popor credincios cum sunt Români.

Și pentru-că ne dăm seama de mișcarea elementară pe care ar provoca-o un asemenea atentat în rîn-

durile întreg neamului românesc, de aceea nu ne prea vine să credem, că guvernul maghiar va avea îndrăzneala de a se atinge de această autonomie.

Nerva.

CONGRESUL DELA TURIN

La Turin s'au întrunit studenții universităților italiene și delegați de ai tuturor celorlalte universități din Europa.

Din timp, Ungurii au bănuț că acest congres ar putea cumva să devină, între altele, și o tribună europeană pentru discuția chestiunii naționalităților din Ungaria și în special pentru înferarea atitudinii cinice a Maghiarilor. De aceea de cu vreme Maghiarii s'au pregătit, și cu fonduri de ale guvernului și de ale *Ligilor* din Ungaria ei au expeduit la Turin un transport de studenți de ai lor, demni colegi ai brutelor maghiare dela Oradea-Mare.

Din partea noastră a Românilor nu s'au putut cheltui fonduri mari, și aceasta pentru multe motive dintre care cel mai însemnat este acela: că fonduri nu avem cum au Ungurii.

Cu toate acestea, totuș au plecat cîți-va tineri români dela noi și cîți-va din Transilvania.

Deși mijloacele tinerilor noștri au fost modeste, ei totuș au reușit, precum aflăm din depeșile sosite aici, să atragă atențiunea acelu congres asupra chestiunii naționale și să provoace chiar o *moșune de simpatie pentru Români*.

Acesta e un succes, ce are o importanță cu atît mai mare, că congresul era hotărît a nu admite discuție asupra nici unei chestiuni religioase sau politice, iar, dacă el, cu toate acestea, a ascultat ex-

punerile studenților noștri, a domnilor *Demetrescu Brăila, Iorgala și Lucian Bolcaș* dela Oradea-Mare, aceasta însemnează că sub cerul albastru și senin al Italiei trăește un popor cu inimă caldă pentru soarta națiunilor oprimate. Italienii au înțeles și de astă dată, precum înțeleseseră de atâtea ori și mai înainte, că nu trebuie înăbușit glasul de durere, al unui popor ce se sibuiciumă azi într-o situație ce se aseamănă cu aceea, în care se găseau Italienii înainte cu câte-va decenii.

Studenții cași au luat parte la acest congres, vor intra mine-poimine în viața publică, vor fi chemați a conduce soarta popoarelor din cari ei fac parte. E bine, ca ei să afle din timp, *că există o chestie românească.*

E bine, ca ei să fie inițiați în esența acestei chestiuni; ca ei s'o studieze și s'o înțeleagă. Înțelegînd-o, acești viitori cetățeni, oameni politici și bărbați de Stat se vor apropia tot mai mult de modul nostru de a vedea chestiunea noastră națională.

Felicităm pe tinerii noștri, care precum cu deosebită satisfacție aflăm din depeșe, s'au purtat atit de brav.

Dela Vale,

Interesele unității culturale ale tuturor Românilor

(Urmare)

Dar aceasta nu e tot, nu e destul, nu poate nici nu e permis să fie destul, dacă voiește dînsa să-și ajungă scopul care e de tot sublim pentru: *națiunea romând!* Deviza noastră a tuturor a trebuie să fie «*Românismul-patria*». Două concepte ce se confund în una, căci pînă unde se estinde limba română pînă acolo e și patria română, și pînă cînd nu vom avea cu toții o patrie comună, existența Românilui va depinde tot-dea-una numai dela

bunavoința acelor ce dispun de putere și de soarta noastră. Și cît valorează aceasta bunavoință, despre aceasta avem pînă astăzi dovezi destul de mari. În Transilvania, în Ungaria pînă în Tisa, în Bucovina, Basarabia, în întregul Balcan, patria română e deja pe cale de a fi cu totul devastată și strivită, căci Românul e pretutindene luat la goană. Și România liberă ce face ea oare? tace, nu se mișcă. Ba se apără ca struțul cînd își ascunde capul în nisip. Curios mod de apărare. Oare ce-i va mai plăti struțului capul lăsat în nisip, cînd tot corpul îi va fi mîncat de vulturii nesățioși? Dar din contră, ce minuni de efecte ar putea face România care, cum este ea astăzi, tot plătește ceva în *concertul Europei*, cînd dînsa ar avea mai multă bărbăție, mai multă inimă și mai multă prevedere. Și dacă îi lipsește guvernului român această prevedere, atunci poporul liber din Regat poate face minuni dacă ar avea numai energie și tăria voiei. Fraților din Regat! Ia luați exemplul dela fostul regat cu numele de Prusia. Germanii din acea țară, și din teritoriile pre cari îi numeau ei odată «*der deutsche Bund*» au căutat prin poetul lor înainte încă de vr-o cite-va zeci de ani «*Unirea tuturor germanilor*» — «*So weit die deutsche Zunge klingt, soweit. . . .*

Soweit reicht das deutsche Vaterland», etc. Și totuși nici un german, nici o societate germană nu s'a rușinat să poată publica cu litere mari, scrise pe stindardul lor această devisă, de și există încă și astăzi o Austrie cu provincii curat germane, deși există un ciclu de state libere germane «*der Rheinbund*», și Franța era protectorul lui. Și iată astăzi îl vedem visul germanilor realizat, și ce stimată, ce puternică e astăzi Germania (și mai mult Prusia) prin patrie unită, ba încă mai mult: Germania și poporul său ajuns la conștiința sa de sine nu se jenează de fel nici

astăzi, cu toate prieteniele cele mari, pe lingă toată frăția de cruce ce o are cu Austria, de-a ochi încoace peste frontierele ei la provinciile germane ce mai există în Austria, și anume la Tirolia, Carintia, Stiria Austria, de jos și de sus și în fine poate și la Bucovina. Dar nici Nemții din aceste țări, patrioții cei patentati ai Austriei, — cei «hochwertig» în deosebire de noi ceilalți «minderwertig» ce nu suntem nemți dar îi susținem — nu se scandalizează de plin de a se declara franc și la lumina zilei de Bismarchiani, și de aderenți ai visului de aur al tuturor Germanilor, adică: «Germania magna usque ad Adriam». Evenimentele dela Universitatea din Gratz din anul 1896 cu studenții universitari Nemți, și multe altele ne dau destulă dovadă despre patriotismul infocat al Nemților austriaci pentru imperiul Austriac și totuși noi Români suntem persecutați de acești nobili Germani.

Cu aceasta voiu să zic, că și nouă și mai ales celor din Regat ne incumbă datoria a avea acea energie și putere de voință ce le-au avut și le au Germanii în urmărirea țintei lor, că nu vorbă multă e rolul adevărat al «Ligei» și marele bărbat și întemeietorul ei, Brătianu — fie-i eternă memoria — de sigur că nu s'a gândit, nici n'a intenționat să dea această rolă Ligei Culturale, ci rolul muncii oneste și severe în lupta noastră pentru existență față cu curentul destrugător ce ne înconjoară, curagiul și îndrăsneala împreunat cu prudență în lupta noastră pentru salvarea tuturor Românilor, a avut el în vedere, punînd el astfel baza solidă, pe care a prevăzut el puterea și viitorul națiunii române, rolul eminent ce ar putea să aibă Românismul în această parte a Europei.

Iată o țintă măreață, iată un ideal sublim.

Mijloacele urmate de pînă acum de Liga Română în activitatea ei, sunt însă prea

insuficiente pentru a ajunge la această țintă. Valoroșii bărbați cari sunt puși în fruntea ei ar trebui să se gîndească la promovarea altor mijloace, mai pătrunzătoare. Nu mă incumet a avea spiritul cel profund, nici nu'm arog dreptul ca să dau eu povețe ce ar trebui să facă Liga Română. Acei bărbați aleși spre a conduce destinele Ligei sunt destul de capabili a cugeta mai profund decît mine, ce e și cum e de făcut ca Liga sa devie aceea ce trebuie să fie; — focarul, inima *întregei* națiuni române. Dar îmi permit a releva unele idei, poate încă noue, poate deja foarte vechi și cunoscut, dar cari încă nu le-am aflat nicăierea desbătute nici în revistă, nici practicate în activitatea Ligei.

Am auzit vorbindu-se mai ales în numărul 22 și apoi în numărul 36 al Revistei, despre adunarea unui fond de un milion de franci, adică după paralele austriace aproape de 480.000 de florini, pentru înființarea de școli printre Români. Poate că va fi un alt scop pentru care vor fi destinate aceste parale, dacă vor fi ele numai adunate odată. . . . Ce însemnează oare un milion de franci? — Numărul e mare dar valoarea e foarte mică — o nimica întreagă pentru zeci de milioane de Români nenorociți și resfirați prin atîtea state? . . . Poate fi ideea de mai sus astfel tratată o idee practică? . . . , eară scopul nobil ce se urmărește poate el oare fi astfel realizat? Pentru toate cele ce le facem, trebuie tot-dea-una *fin'a* să ne lumineze înainte!

Adevărat e, că școlile pentru deșteptarea poporului român, care încă prea puțin știe ce e națiune, ce însemnează a fi Român, și a muri ca Român, sunt foarte salutare, dar unde să fie create aceste școli, în Regat? . . . De sigur că nu! Căci acolo îngrijește pentru ele guvernul român; o fi deci pentru Românii de sub-stăpîniri străine. Dacă privim însă statele cele multe sub

cari sunt Românii subjugăți, dacă gândim la teritoriul cel mare pe care îl ocupă Românul etnicește, apoi cu tot dreptul ne putem întreba: ce fel de școli, și câte școli voiește Liga să înființeze cu acest biet milion de franci.

Cred conducătorii că vor putea crea și susține școli populare sau și altele pentru toți Românii subjugăți? Și ce însemnează a face pentru unii ceva, eară pentru alții nimică? E vorba de a face *ceva* pentru toți Românii, e vorba de întreaga națiune română, *de Românismul întreg*, căci aceasta e ținta Ligei. Dar cu acest «puțin» nu se poate face așa un lucru mare, abstragem greutățile cele enorme ce se pot întâlni la punerea în practică, greutăți cari pot zădărnici chiar cu totul, toată munca, tot sacrificiul material, căci noi am văzut pînă acuma destul de clar, că tocmai acele state care se laudă mai mult a fi cele mai culte că tocmai ele sunt cele mai tirane față de Români, mai dușmane față de tot ce se ține de dezvoltare și de cultura națională a Românului, ba ele năzuiesc chiar din răspuțeri de a nimici și acea cultură proprie ce are Românul dela moși strămoși cătînd astfel cu forță nimicirea lui etnică și Liga are tocmai acea misiune mare de a scăpa pe acești frați de pericolul pirei.

Aci se deschi de Ligei o activitate care trebuie să premeargă celei dintii. E mai întii de toate necesar de a constrînge acele stăpîniri prin mijloace bine chibzuite ca să cedeze dreptății, și să aducă și în presă devisa ce și-a scris-o în un mod atît de perfid pe fruntea lor: «libertatea, umanitatea, dreptatea» și aceasta prin demascarea acelui stat înaintea lumii celei culte și morale, prin publicarea tuturor tiraniilor, nedreptăților, sălbăticiilor criminale ce le comit ele cu poporul Român, de a vesteji înaintea întregii lumi acel mod de cultură și de libertate ale acestor state, de

a informa și de a forma opiniunea publică a lumii întregi în favorul nostru.

Așa dară de o imperioasă necesitate e mai întii de toate de a ținea jurnale în centrele cele mai mari ale Europei, în mai multe limbi, cari să se ocupe numai cu chestia română, ca să se informeze lumea, că aci în orientul Europei există un popor inteligent, brav, apt, blind, și iubitor de ordine, dară deștărat, maltratată și chinuit de barbari; că acest popor e rasa cea mai numeroasă și mai puternică între celelalte popoare balcanice și că ar forma unit la un loc o masă omogenă și compactă, o națiune mare de vreo 16 milioane și că numai acest popor e după latinitatea lui, după originea lui romanică în stare să formeze o stavilă puternică deluviului slav, ce amenință necontentit Europa, că numai acest popor după reslătirea lui puternică și trăinicia de rasă e apt să joace o rolă importantă la desfășurarea evenimentelor ce se apropie în această parte a Europei, că acest popor și nu Maghiarii, cavalerii barbarismului, și numai o mînă de oameni, e elementul de ordine, și că Românul după cantitatea și calitatea sa e chemat să formeze punctul de gravitațiune a întregului Balcan cit și a Europei orientale.

Intreg Balcaul e presurat ca ciurul de Români. Unde numai te duci tot de Români dai. Toată Bulgaria e presurată de Români, eară nordul dealungul Dunării dela Semendria și Vidin e compact cu sate românești. Serbia întregă e peste jumătate de Români. Dela Kladova respective Semendria pînă la Șabaci și Zvornie în Bosnia chiar și prin Bosnia de Ost pe lingă Turcia, sunt unele sătulețe românești și dela Belgrad pînă la frontiera Macedoniei pretutindenea dai tot de Români. Prin toată Serbia și Bulgaria limba română mai toți o înțeleg. Românii sunt prin Rumelia sau Tracia: singur Turcii i-au pus numele de

Rumii din cauza populației preponderante a Românilor între munții Balcani și Rodopos. Chiar în jurul Constantinopolei sunt Români precum au documentat mai mulți etnografi imparțiali. Dar ce se mai vorbesc de celelalte părți ale peninsulei, de Macedonia, de Albania, de Epirus, de Tesalia chiar și de Grecia, pe unde Românii se află compacti și în mase mari, și care e elementul cel mai inteligent, mai avut, mai diligent și mai de ordine. Chiar pînă în Pelopones se estind Românii și această țară e numită de Românii de acolo «Mania» dela forma minei, și nu «Pelopones»: Vezi opul lui I. Nenițescu: Românii din Turcia Europeană etc. . . .

Ce misiune mare și nobilă ar avea deci Liga înaintea ei, de a se interesa cu toată căldura, cu toată inima de acești frați, căci Balcanul e viitorul nostru. Să nu mi se zică că acestea sunt frase goale, utopii ce nu se pot realiza nici odată. Nu! Din contră sunt prea multe motive cari întăresc această idee, și cari îndreptătesc și realizarea ei. Această idee nici nu e concepțiunea mea proprie. Un distins general Austriac, un strategic mare, fostul comandant al unui corp de armată Feldzeugmeister: și pe un timp și director al institutului geografic din Viena, Baronul Pop, român de naștere, a zis odată unui politician mai distins din România, că România ar trebui să-și dea și cămașa pentru Balcan. Eu însă a-și fi de tot mulțumit cînd a-și vedea că România și guvernul ei nu e cel puțin atît de indiferentă, și atît de scurtă la vedere precum este ea astăzi față cu toți Românii și în special față cu Românii din Balcani.

Austria civilisătoare, au trimis pe unde au tot imbucut, tot Germani, pioni de ai ei, cari tot năvălesc ca lăcustele asupra popoarelor baștinașe. D. e. Bucovina, odată o țară curat română, a devenit astăzi prin acel interval de 122 de ani, țara cea mai

păngărită și mai spurcată din lume. Ea a devenit astăzi scursură tuturor oameni superflui din Austria, ca, d. e. făimosul inspector școlar al țării cu numele «Tumlirtz recte «Dumblitz» care nu cunoaște nimic, nu știe nimic, nici măcar un cuvînt românesc și are numai meritul capital că e ignorant de tot și dușmanul cel mai aprig al Românilor: și din această scursură elementul german e cel mai preponderant adică numeric foarte slab dar cu puterea de stat în mină, ca și dincolo în Ungaria cu elementul Maghiar.

Cînd intri astăzi în Bucovina deja dela frontieră crezi că ai sosit ori în Brandenburg ori în Saxonia sau în o altă provincie de tot germană și nu în o țară românească. În Bucovina sunt toate școlile de la cele populare pînă la cele mari, toate oficiile, toate judecătoriele și pertratările lor cu poporul, toate procesele verbale, toate afișele prin orașe ba chiar și brin sate numai nemțesc, și dacă e ceva numai din întîmplare românesc, apoi acel cuvînt e atît de schimonosit, încît ți-e numa amar să vezi la ce batjocură a ajuns limba română sub un stat, sub un guvern așa numit cult și liberal. Țăranul român dacă are daraveri și vrea să ceară ajutoriu de la justiție, apoi trebuie să o încurce cu deasila de poate ori nu tot nemțește sau cel puțin rusește, căci almintrelea se trezește odată pe stradă condus de ghionturi și de epitete nemțești ca d. e. Hinaus du elender Walach! Adevărat justiție austriacă; acomodată principiului de guvernare, ridicat ca devisa habsburgică pe coroana ei «justiția regnorum fundamentum». Și multe multe altele.

În Bucovina se vorbește toate limbile numai cea română nu, pentru că Românii se rușinează de limba lor proprie, și de aceea nici nu o știu a vorbi, și dacă o auzi vorbindu-se apoi afli că e numai un idiom *româno-svabesc*. Tinerimea studi-

oasă română de acolo chiar cea universitară nu e în stare să susție o conversațiune românească continuă nici măcar cinci minute; ei imediat se rătăcesc în cea șvăbească ba chiar în cea rusească. Și această tinerime vrea să se numească «direcțiunea nouă a românismului din Bucovina». Atita li-e scumpă limba lor maternă română, încît spre a se necesita ei singuri între olaltă de a vorbi românește au trebuit unii din ei, de o inimă și cuget mai bnn, să înființeze o societate cu scopul ia ghiciți cu care? . . . cu scopul de a vorbi între olaltă dacă se vor întilni numai românește, Oare ce plătește o așa inteligență, așa un popor pe care trebuie abia să-l silești ca să vorbiască limba sa proprie? Oare așa o inteligență, așa un popor mai poate fi stimat?

In fine și această societatea au adormit! . . . Oare o fac tot așa și nemții sau Maghiarii? . . . In Bucovina găsești mulți Români de alde Musteață cu faptă și cu graiu. Și acest întreg progres *grozav* al Românilor bucovineni e productul «culturtragerilor» austriaci ce tot curg potop peste biată țară iar Românul se uită și crede că trebuie să fie așa. Austria coloniseaza deci mereu, tot cu acest element lepădat și corupt toate țările cari au fericirea de a intra în stomachul ei. Astăzi a venit deja rindul pe Bosnia și Herzegovina. Austria crede că cu aceste elemente se va menține ea tare și puternică. . . . Românismul însă odată înaintat, n'are nevoie de acest feliu de colonisări forțate și efemere, caci pe unde te duci tot de Români dai, numai de datoria noastră e, să căutăm ca frații noștrii de prin acele țări să nu fie striviți tocmai prin nepăsarea noastră.

(Va urma).

Statul și autonomia bisericilor orientale.

Sub acest titlu *Gazeta Transilvaniei* scrie :

Am înregistrat în unul din numerii trecuți două voci a două ziare oficioase ungurești, că la locurile competente, adică la guvern, s'au făcut deja studii asupra ambelor biserici ortodoxe din Ungaria și Transilvania în privința dezvoltării lor istorice, cari studii au de scop a regula afacerea aceasta «foarte importantă din punct de vedere al *intereselor statului*».

Cu drept cuvînt întrebăm, că ce mai vor oare să facă cei dela stăpînire prin «studiile» despre cari oficioasele ziceau, că n'au ajuns încă în stadiul de a fi *concretisate* în *măsură*, ce vor să se ice, și avisam la pericolul, ce amenință autonomia bisericeii române greco-orientale din patrie. Cestiunea este de o gravă importanță politică pentru noi Români și de aceea e bine să cunoaștem dispozițiunile sufletești ce-i stăpînesc pe cei dela cîrmă, pentru-ca astfel de cu bun timp să fim pregătiți la noul atac, ce se plănuește în sferile guvernamentale pe acest teren.

In privința aceasta organul guvernamental «*Pesti Hirlap*» publicase mai anul trecut un articol, care dă oglinda fidelă a ideilor ce-i frămîntă pe cei din fruntea ocîrmuirii, cari în oarba lor cutezare vor să dărîme tot ce nu-i unguresc în acest Stat. Articolul din vorbă îl vedem semnalat și în foaia bisericească din Blaj. Reproducem și noi pasagiile, cari urmează, pentru a constata din nou prin însăși scrisesele organelor stăpî-

nirii, ca o mare primejdie amenință din această parte bisericile orientale din patrie. Iată ce scriea «Pesti Hir-lap».

Spiritul confesional și cel naționalistic asediază statul maghiar așa zicînd pe întregă linia instrucțiunii. Sub Wlassics s'a pornit și pe acest teren munca de strălucire, dar ce șanț de dificultăți, — cari aproape și astăzi par a fi neînvinse, — formează instrucțiunea confesională și naționalistică.

Dar autonomiile religioase? Nu este pe lume stat, care ar suferi munca cea distrugătoare de țară și de națiune a celor două biserici orientale. Politicianii și bărbații de stat, cari dăltătoriau în norii trandafirii ai idealismului ori în lașitate, au dat existență autonomiei celei de nesuferit a celor două biserici orientale. Au retezat drepturile apostolice ale regelui unguresc, au extrădat spiritului confesional și naționalistic interesele statului maghiar. Au introdus principiul de alegere și candidare în autonomia întemeiată pe sistemul episcopal și incompatibilă cu acesta, și au rezervat pe seama puterii de stat maghiar numai un drept de inspecțiune gol, și fără de efect.

Ce șanț uriași de asediare e acesta în asemănare cu autonomia fiumană, a cărei reprezentanță, așa sperăm, că numai pe o clipă au putut să o pună în contrast cu statul maghiar încrederea, ba nepatriotismul citorva fanatici! Renitența petrii scumpe a Adriei e o peatră, ce se poate delătura numai așa, ca în joc, în asemănare cu masele acelea de stîncă, cari mai ales organismul bisericii orientale românești le rostogolește în calea intereselor celor mai de frunte ale statului maghiar. Pînă cînd stavilele acestea nu se vor prefăce în ruine, pînă atuncia statul maghiar rămîne asediat, pînă atunci lucrarea noastră națională nu poate să înainteze. Pînă atunci noi vom putea numai să ne mîndrim cu consolidarea noastră națională, dar aceasta va fi fără de esență. De repetite ori am atras luarea a-minte a guvernului în direcția aceasta, și asta a fost cu o cale și *causa cea mai de frunte, pentru care am sprijinit în chipul cel mai călduros autonomia catolică*. Deși

între *stavilele strîmte* ale drepturilor statului și coroanei, *autonomia catolică totuși are să se realizeze și numai din patriotism*, pentru ca conform ei să se poată reglementa bisericile orientale. Nici unei singure biserici prevăzute cu organism episcopal nu-i este ertat, să aibă mai mult drept decît puternica biserică catolică, care a luat parte în întemeierea și conservarea statului ungar. Cu atît mai puțin pot să aibă mai mult drept *bisericile orientale*, cari pretutindenea în lume se contopesc în *organismul statului*.

Șovinismul cel de hîrtie nu a avut destulă bărbăție, pentru ca să descopere chestiunile gingașe. Dar principiul «*quieta non movere*» și cunoscuta atmosferă mœcirloasă, numită marasm, face loc unui curent de *aer mai sănătos (!)* S'a început eliberarea *ideii de stat maghiar*, care era asediată, și distrugerea șanțurilor de asediare.

Politica culturală maghiară, politică bisericicească îndreptată spre a reglementa în interesul statului bisericile orientale în alianță cu biserică catolică și cu bisericile protestante, și în sfîrșit politica agrară, cu scopul de-a mîntui clasa de mijloc și clasa agricolă: aceste trei direcțiuni, cari se întregesc împrumutat, *sunt îndreptarul spre rezolvirea problemei maghiare*. Fără de aceste trei, la cari să adauge ca al patrulea punct administrația, ca reformă administrativă, nu e cu putință nici consolidarea statului. Putem să ne deosebim, pot să se deosebească partidele cu privire la mijloace, la gradațiune, la tempo de progresare. Dar cu privire la esența chestiunii *avem să fim de un înțeles*. Cel ce nu e de un înțeles, cel ce nu voește mai ales reglementarea bisericilor răsăritene, politica culturală națională și regularea chestiunii agrare, adevărat, că cu mijloace pacinice, dar totuș executată în chip serios și hotărît: pe acela poate să-l cuprindă beția șovinismului de hîrtie, poate să-l alunge înfricat îndărăt îngrozirea de chestiunile delicate, dar el nici odată va face politică națională adevărată, serioasă și valoroasă.

Despre cabinetul Banffy presupunem contrariul. Aceasta o mărturisește spiritul lui național și energia lui, care o dovedește cu tot prilejul.

Va să zică, e spus clar și limpede,

că politica guvernului Bánffy față cu bisericile orientale țineste neîndoios *reglementarea acestor biserici ca singurul îndreptar spre rezolvarea problemei maghiare.*

Iată cea mai nouă teorie politică de stat a guvernului unguresc, teorie pe care «Pesti Hirlap» o semnaleză în cuvintele despre prefacerea în ruine a autonomiei religioase.

Am înțeles!

UNGURII INVOACA CESARISMUL

Scrind despre totala bancrută a constituționalismului maghiar, fanaticul șovinist *Bartha Miklós* scrie în «*Magyarország*» (dela 13 Noembrie) următoarele:

Asemenea constituționalism, un așa parlamentarism și ast-fel de răspundere parlamentară nu avem motiv să o temem. E mai bun un absolutism pe față decât astfel de absolutism mascat. Celalal cel puțin e mai estin și nu e corupător. Dacă nu putem fi cetățeni liberi ai unei patrii constituționale, mai ușor rabd domnia personală a lui Francisc Iosif I., de cât judul d-lui Bánffy Dezső.

Luptele Românilor în comitate

Cetim în *Tribuna Poporului* din Arad:

Ceea ce am prevăzut, s'a întâmplat. Ad-ministrația comitatului nostru a dezvoltat cea mai condamabilă presiune pentru a opri pe alegătorii români să-și exerciteze dreptul lor cetățenesc înscris în lege.

Unde nu a răușit să facă aceasta cu diferite tertipurî, a dat ordin pur și simplu,

ca jandarmii să aresteze pe fruntașii români. Ast-fei s'a întâmplat ne mai pomenit scandal în Boroș-Ineu, unde președintele alegerii Molnâr Imre, notar regesc, după ce a refuzat să primească buletinul de votare al Românilor, pentru cuvînt, că este scris pe hîrtie albă, apoi a dispus arestarea d-lui Vasile Bălan.

Iată cum descrie această întîmplare. însăși «Arád és Vidéke»:

«Președintele Molnâr pur și simplu a refuzat pe votanți cu țidule albe cu acea curioasă observare, că nu se poate vota decât cu țidulă galbenă».

Iar despre arestarea d-lui Bălan scrie: «Jandarmii au dus cu baionetele puse, pe preotul Bălan d'alungul satului și l'au închis în arestul comunal».

Numai așa au răușit apoi să fie aleși Ungurii.

Cu toate acestea Români au eșit învingători chiar și în cuibul Bohuseștilor, cari conduc comitatul și sunt mîna dreaptă a fișpanului. Pentru că la Șiria s'au ales cu 152 voturi contra 91 toți candidații Români, și anume:

I. Russu Șirianu,
Iuliu Herbai,
Sava Raicu
Vasile Popovici,
Vasile Bistran,

Baronul Bohus a căzut dar cu mare rușine.

Cea mai rușinoasă cădere a lui Bohus a fost însă la Șiria-ungurească, unde iarăși au răușit Români:

Traian Trerebenț,
Iuliu Groșorean.

La Agris au răușit Români:

Ioan Morariu,
Petru Vanc,
George Pap,
Romul Motorca.

La Buteni Români:

Dr. Teodor Popescu,
Iuliu Bodea,
Ioan Miculiță.

La Pincota tot Români:

Ioan Șeredan,
Ioan Chebeleu,
Ignat Blagău.

La Berzova României:

Iosif Cloambeș,
Sava Raicu,
George Telescu,
Traian Vățianu.

La Radna a răușit:

d-l dr. N. Oncu.

La Curtieiu a răușit:

d-l dr. S. Ispravnic.

La Tirnova, a răușit:

d-l A. Ungurean.

La Sintana (Comlăuș) a răușit:

d-l Augustin Boțoc.

DOUĂ MILIOANE PENTRU LIGA — MAGHIARA

Un ungar cu numele *Sembery Iános*, proprietar în comitatul Hont, a lăsat toată averea sa, în valoare de *un milion de fiorini*, adică cam *două milioane de Lei*, moștenire «*Kulturegylet*» — ului unguresc, adică *Ligii* de maghiarizare.

Oare când se va găsi între ai noștri milionari vr'unul, care să dea Ligii noastre fie și numai a 20-ea parte din o asemenea avere? !

„Casa ta, — și ei stăpîni?!“ ...

Nimic nu caracterază mai bine actuala situație a fraților noștri, decît următorul articol de durere din *Tribuna* din Sibiu pe care îl recomandăm atențiunii tuturor Românilor cu trageră de inimă pentru cauza fraților obișduiți:

(*) Bestiile setoase de sînge, sînge vreau mereu...

Barbarii setoși de prigoniri, prigoniri înscenează mereu...

Sălbatica sete de sînge, li-o satisfac jandarmii lor. Aceasta e misiunea «de ordine» a ființelor îmbrăcate în uniforma răspingătoare și încoifate cu pălăria în care filfaie penele de... păun.

Și li-e puțin sîngelă pe care jandarmii îl varsă mereu...

Li-e puțin!

Dar prigonirile? Cine le satisfac acest al doilea imbold pervers?!

Au ei oameni și pentru asta. Guvernul,

întreaga administrație de stat, toată nesfîrșita haită de nemernici și falși «patrioți».

Să prigonim pe nemaghiari, să prigonim pe «trădătorii» de Valahi pînă în gaură de șarpe! Să-i prigonim și să nu ne dăm înapoi dela nici o armă, dela nici o mișcălie! — Acesta e dorul lor, aceasta e voința lor «patriotică» cea mai înaltă!

Dar iată, nici prigonirile lor contra noastră, nici sălbăticiile lor ne mai auzite nu-i mai satisfac!

Apetitul crește mîncînd, ear ei mîncă mereu, mîncă în felul canibalilor...

Și tot nu se mai satură și nici-odată nu se vor sătura. Numai să aibă din ce să sfișie cu dinții lor asiatici!

Răpitu-nea-au dintru început drepturile cele mai elementare. Li-a fost puțin!

Alăturatu-ne-au prin forță și viclenie la țara lor. Li-a fost puțin!

Călcăt-au în picioare și nu vreau să cunoască legea așa zisă «pentru naționalități» care ne oferia cîte-va fărîme uscate și netrebnice, din drepturile noastre. Li-a fost puțin!

Îndrăznit-au să ne decreteze desființati naționalicește, declarînd de nimic partidul nostru național și oprindu-ne nu numai conferințele naționale, dar ori-ce întruniri politice. Li-a fost puțin!

Năpăustitu-s'au cu turbare asupra școlii și bisericii române; școlile ni-au închis și vreau să ni-le închidă pe toate sau să le maghiarizeze, iar bisericile le-a pîngărit cu jandarmi, pe arhierii noștri căutînd a-i umili. Li-a fost puțin!

Ne-au zidit temnițe, făurit-au lanțuri pentru noi; pe copii noștri i-au aruncat la închisoare sau peste frontieră, iar pe fruntași mulți și popor au întemnițat. Li-a fost puțin!

Au deslăntuit furia maghiarisărei pe toată linia; ni-au răpit numele satelor, munților și văilor; pe slujbașii români îi silesc șă-și maghiarizeze scumpul lor nume românesc. Li-a fost puțin!

După ce încercară să ne răpiască ce avem scump și drag, pe *dascălul român*, acum pregătiră legea pentru robirea preoților noștri. Li-a fost puțin!

Prigoniri înscenară în contra presei noastre; pe redactori i-a svîrlit în temnițe, iar ziarele noastre le-au jefuit. Li-a fost puțin!

Acum vreau să ne răpiască tinerimea, odorul cel mai scump al neamului; Căci nu s'au saturat!

Și porniră cu toți, guvern, presă, profesori, studenți, goana cea mai turbată în contra tinerimei noastre universitare. Au început compania de nimicire la Oradea, acest cuib de ciumă șovinistă, această speluncă de infecție morală!

Și goana o primiră cu țipete de bucurie nebunii șovinisti...

Dar cine sunt cei-ce ne atacă așa de năvalnic, așa de cumplit? *Unde* sunt și *cum* aujunseră între noi?

Ei sunt doar venetici între noi? Pământul e al nostru, din moși strămoși. Și munții și văile și crîngurile și peșterile ale noastre sunt.

Străini sunt ei, rătăciți aici de pe stepele Asiei și primiți de noi ca oaspeți!

E casa noastră aici! Și *ei* stăpîni?!

Nebunii! Furia li-a răpus capul, le-a spulberat mintea!

Ei săvîrșesc orgii între noi, pe spatelul nostru, — că astăzi puterea e a lor, puterea grozavă a statului, pe care și noi îl constituim, pentru care și noi plătim!

Sărmanii! Ei nu văd prăpastia spăimîntătoare spre care se precipitează...

Ei nu știu, că ori-ce răbdare își are limite. *Chiar și rădărea Românilui!*

Ei fac să ne ajungă cuțitul la os! Ei vreau să se umplă cupa de venin!

Și nu văd că ajuns e cuțitul la os, că plină e cupa de venin!

O scînteie numai, și enormul morman de materii explozibile, aglomerate de ei în sînul nostru, ar lua foc și foc ar lua țara întreagă!

Ar fi oribil, dar ei totuși nu văd!

Și nu vreau să înțelegă, că mai e vorîntă în noi. Și putere mai este!

Ei nu prevăd, nenorociți că azi mine — dacă nu se domolesc — părtași vor fi de *soarta balastului periculos...*

Suntem doar în casa noastră, și de aici putem arunca ori-ce lucru netrebnic!

Poporul, suveranul acesta a tot puternic pe pămînt, se va ridica el din robie, va frînge lanțurile...

Și va fi vai de ei! Vor fi aruncați, cu... pîne. Dar — cu *pînea amară* pe care ni-o dau!..

E jale și mînie și ură pe toată întinderea pămîntului nostru.

Jale și mînie și ură! Ochii ni-s încruntați, dinții ne scrișnesc, pumnii ni-se strîng — de durere și furie...

Dar e liniște încă... O liniște sinistră, prin care șueră, șueră mereu suspinul teribil:

«*Casa ta, și ei stăpîni*»!...

«*Casa ta, și ei stăpîni*»!... Așa-i astăzi, așa trăim acum...

Dar nu-i tot-dea-una *astăzi*! Nu-i tot-dea-una durere, că nu-i eternă neleguire!

Timpul trece și *astăzi* e urmat de — *mîine*..

Și *mîine* nu mai e durere, nici neleguire nu mai e...

Ce bucurie și dreptate! Că mîine vom striga, să cutremure *ei* toți, — *casa noastră*, noi stăpîni!

BIBLIOGRAFIE

Călindarul Poporului pe anul comun 1899.
Anul XIV. Sibiu, Editura «*Tipografiei*» Societate pe acții.

E un Călindăr drăguț, interesant și instructiv, care n'ar trebui să lipsească din casa nici unui Român doritor de a fi în curentul afacerilor românești de peste munți.

El conține o parte calendaristică și tarifară, obișnuită în calendar, apoi urmează o serie de articole cum sunt cele următoare: *Dela 1848, Andreiu Mureșianu* (Poetul anului 1848), *Eu, mi-s, ese și sunt Român* de I. Darius, *Țară fără bătrîni* de d. V. A. Urechia, etc.

Sub titlul «*Răvașul nostru*» Călindarul publică cronică întreagă a cauzei naționale. O serie de bine reușite ilustrațiuni dau publicațiunii un aspect cît se poate simpatice.

Zarandul și Munții Apuseni ai Transilvaniei, Descriere de Silvestru Moldovan, cu 9 ilustrațiuni și o schiță. Sibiu 1898.

D. Silvestru Moldovan, un vechiu și distins redactor de peste munți, este cunoscut publicului iubitor de literatură geo-și etnografică, prin scrierea sa: *Țara Noastră*, precum și prin alte lucrări literare.

Cartea anunțată aici cuprinde pe 303 pagini o plastică și atractivă descriere a pitoreștilor *Munți-Apuseni*, patria Moșilor și tărîmul revoluțiunilor române ale lui *Horia*, *Cloșca* și *Crișan*, și *Iancu*, precum și a întinsului județ al *Zarandului*.

Autorul a călătorit însuși prin mai toate numeroasele regiuni și localități pe cari le descrie, așa că cetitorul se alege din această lectură nu numai cu folositoare cunoștințe de orografie, topo-și-etnografie ci și cu impresiuni de călătorie.

Limba e pretutindene o românească impecabilă, ușoarăcu-rgătoare.

Ilustrațiunile sunt bine alese și bine executate; ele contribuiesc foarte mult a da viață scrierii.

Pînă astăzi n'a existat în limba română o descripție a acestor regiuni atît de interesante, din mai multe puncte de vedere.

D. Silivestru Moldovan a răspuns deci prin această publicațiune unei trebuințe ce într'adevăr se simțea la noi. Sperăm, că publicul cetitor va face acestei serieri primirea amabilă pe care o merită.

Noi, din parte-ne, o recomandăm cu căldură tuturor celor ce vor să cunoască acea țară, în care se petrece chestiunea națională, acea țară, spre care mii de priviri sunt îndreptate în zare, spre carez eci și zeci de mii de inimi românești bat cu atîta dor, cu atîta nerăbdare...

Pînă una alta, să o studiem serios, căci ea merită atîta atențiune din partea noastră. Ea ar merita mai mult chiar: Cînd cartea d-lui Moldovan, stai și admiri mereu rara frumusețe naturală a Ardealui, și te miri, că se găsește atît de puțini Români la noi, cari să înțeleagă, cîte plăceri și învățăminte ar avea pentru ei cîte o excursiune în acele fermecătoare regiuni locuite de frați de ai noștri...

Să sperăm, că aceasta scriere va avea darul să îndemne pe mulți dintre noi a vizita în mod sistematic mîndra Transilvanie.

Cartea d. Moldovan se poate comanda direct dela Sibiu. «*Tipografia*» societate pe acțiuni). Prețul 3 lei.

DAS FÖDERATIV-SYSTEM

Von EINEM BANATER RUMÄNEN

Seit Jahrzehnten dauert der Kampf für und gegen den Föderalismus in Osterreich Ungarn und doch ist das Wesen des Föderativ-Systems bei uns noch so unbekannt, dass man rein gar nicht begreifen kann, wie es sich manche sogenannte Politiker herausnehmen können, gegen den Föderalismus zu Felde zu ziehen ohne sich je die Mühe genommen zu haben, irgend etwas über Staatenverbindungen zu lesen und darnber nachzudenken, trotz dem gerade in deutscher Sprache eine reichhaltige und behütet gewordene Literatur über Staatenverbindungen vorhanden ist. So konnte man zu wiederholten Malen Staatsmänner und Politiker hören, die so

oft es sich um das Föderativ-System handelte, den Bundesstaat's mit dem Staatenbund's-Begriff durcheinanderwarfen. Die Wiener und Budapester Presse secundierte fleissig und half somit den Föderalismus in den Grund zu bohren. Nun beruht diese Confusion, zum Theil, auf einer *absichtlichen* Entstellung des Bundesstaats-Begriffes. Und das ist erklärlich, wenn auch nicht verzeihlich. Die unselige liberale Parteimayerei suchte stets das Föderativ-System in Miscredit zu bringen, um für den Centralismus Stimmung machen zu können. Man wollte mit aller Gewalt die künstlich errichtete deutsche Hegemonie aufrechterhalten und betrachtete somit die föderalistischen Ideen als die grösste Gefahr für den Bestand des liberalen Centralismus, andererseits aber ist es faktisch wahr, dass namhafte Politiker in Osterreich Ungarn keine reine Vorstellung vom Föderativ-System haben. Nur so erklärt es sich, dass es noch immer Staatsmänner und Politiker geben kann, die von einer Föderativ-Verfassung erschrecken und sie als «Auflösung» bezeichnen. Solche Leute, man kann es getrost behaupten, haben doch offenbar von staatsrechtlichen Fragen keine blasse Ahnung. Denn wer immer von Staatsverbindungen etwas versteht, der weiss heute, dass ein Föderativ-oder Bundesstaat doch kein Staatenbund ist.

Das wesentlich unterscheidende Merkmal, des ersten gegenüber dem Staatenbund ist ja gerade seine vollständig gewährte politische Einheit, die ihren Ausdruck in einer Central-Regierung, in einem Central-Parlament, welches aus directen Wahlen hervorgeht, und in einer Central-oder Bundes-Gerichtsbarkeit findet. Solcher und ebendeshalb so unhaltbar jeder Staatenbund ist, so einheitlich festgefügt ist der Föderativ-oder Bundesstaat.

Es giebt heute drei typische Föderativ-Staaten, deren Verfassungen genau bekannt sind: Deutschland, die Schweiz und die Nordamerikanische Union. Schon die Erwägung, dass alle diese drei Föderativ-Staaten aus früheren Staatenbunden hervorgegangen sind, ist der schlagendste Beweis für die Unhaltbarkeit der Auffassung, als ob der Bundesstaat eine «Auflösung» bedeuten könnte. Ja, es giebt namhafte

Staatsrechtslehrer, die den Glied oder Einzelstaaten des Bundesstaates nicht nur die Souveränität sondern selbst den Staatscharakter bestreiten. Andere wieder erblicken in ihm einen gewöhnlichen descentralisierten Einheits-Staat. Diejenigen, die ihn als Staat *sui generis* betrachten; erblicken in ihm hauptsächlich eine Gefahr: er strebe naturgemäss ein typischer Einheitsstaat zu werden! Mithin kann es nur ein Ausfluss der Ignoranz sein, wenn Jemand den Bundesstaat als «lockere», «reichspreisgebende» staatsrechtliche Verbindung darstellen will. Ja wohl, eine lockere und auf die Dauer völlig unhaltbare, weil notwendigerweise zur Auflösung führende Staatsverbindung ist der gegenwärtige *Dualismus*, weil er ein Staatenbund ist und weil er thatsächlich in Auflösung begriffen ist!

Bevor wir staatswissenschaftliche Definitionen dieses Begriffes und einschlägige Betrachtungen anführen, wollen wir kurz den Grundcharakter der Föderativ-Verfassung erörtern.

In jedem der drei bestehenden Bundesstaaten finden wir eine Anzahl sogenannter Glied-Theil oder Einzel-Staaten als constitutive Elemente des Bundesstaates.

Die Anzahl dieser Einzel-Staaten ist für den Bestand eines Bundesstaates gerade so gleichgiltig wie die Anzahl der Verwaltungsbezirke im Einheitsstaate. Ein Föderativ-Staat kann somit aus zwei oder aus hundert Einzel-Staaten bestehen. Die Schweiz besteht aus 22 Cantonen, die amerikanische Union gar aus 38 Einzel-Staaten. Deutschland besteht aus 25 Glied-Staaten.

Jeder dieser Glied-Staaten ist nun bis zu dem Punkte autonom, wo die Kompetenz des Bundes beginnt.

Die Zahl der den Einzel-Staaten zur autonomen Verwaltung überlassenen Angelegenheiten ist in den drei heute bestehenden Bundesstaaten eine verschiedene, und sie richtet sich nach jeweiligen Zweckmässigkeitsrücksichten.

Für die Behandlung dieser der Autonomie der Einzelstaaten unterliegenden Angelegenheiten hat jeder Einzel-Staat eine Verfassung und ihr entsprechend eine autonome Regierung, eine Volksvertretung und Gerichtsbarkeit. Die allgemeinen Grund-

sätze der Verfassung können von der Bundesgewalt vorgesehen werden.

Alle diese Einzel-Staaten sind somit der Bundesgewalt gleichsam einer überhohen und zwischen ihnen bestehenden Cupole unterworfen, und schulden ihr Gehorsam, denn alle ihre Rechte werden ihnen von der Bundesgewalt zugestanden, gewährleistet und können von ihr gegebenen Falls auch aufgehoben werden. Demzufolge müssen zur Kompetenz der Bundesgewalt, als der *einzig* souveränen Gewalt alle diejenigen Angelegenheiten gehören, welche den Bestand und die Machtstellung des Bundesstaates direkt berühren. So finden wir gewöhnlich als der Kompetenz der Centralgewalt unterstellt:

Alle auswärtigen Angelegenheiten.

(Die Hofstaatsdotation).

Das gesammte Armee- und Militär-Marinewesen.

Das Handelswesen.

Bestimmungen über Post- und Telegrafwesen.

Das Eisenbahnwesen.

Die Bestimmungen über Staatsbürgerrecht.

Passwesen, Fremdenpolizei.

Geld-, Münzen- und Bankwesen.

Maass- und Gewichtssysteme.

Die Erfindungspatente.

Medizinal- und Veterinärpolizei.

Bestimmungen über Press- und Vereinswesen.

Die gemeinsame Gesetzgebung über das gesammte bürgerliche Recht, das Strafrecht und das gerichtliche Verfahren.

Die Gerichtsbarkeit über Hochverrath gegen den Bundesstaat, Ungehorsam, Aufruhr und Gewaltthat gegen die Bundesbehörden, über Vergehen und Verbrechen gegen das Völkerrecht; dann: die staatsrechtliche Kompetenz über Konflikte staatsrechtlicher Natur zwischen den Einzelstaaten; die Beschwerden von Privatpersonen und Corporationen betreffend die Verletzung derjenigen Rechte, welche ihnen entweder von der Bundesverfassung, von den Bundesgesetzen oder von der Verfassung ihres Einzel-Staates gewährleistet sind; die Bestimmungen über die wechselseitige Vollstreckung von Erkenntnissen in Civilsachen und Erledigung von Requisitionen überhaupt.

Die für die Zwecke des Bundes (oder Reiches) nothwendigen Steuern.

Zur Regelung dieser Angelegenheiten hat der Bund eine gesetzgebende Gewalt, eine Executive (Bundesrath- oder Reichsregierung), eigene Bundesgerichte und eigene Bundes- oder Reichsbeamten in allen Einzel-Staaten, auf dem gesammten Gebiete des Reiches. Das hat zur Folge, dass die Central-Gewalt nicht von dem Willen der Einzel-Staaten, sondern wie ein typischer Einheits-Staat, vom Willen der Gesamtbevölkerung abhängt.

Der legislative Körper des Bundes ist nicht aus «Delegirten» der Landtage der verschiedenen Einzel-Staaten zusammengesetzt, sondern aus Volks-Abgeordneten, die auf Grund eines Reichs-Wahlgesetzes aus directen Wahlen hervorgehen.

Auf diese Weise tritt der Bund überall mit dem Volke des gesammten Reichsgebietes in unmittelbare Berührung.

Kann man nun für unsere, von so vielen verschiedenen Völkern bewohnte Monarchie, billigerweise eine grössere Centralisation verlangen, als es diese, in jedem Föderativ-Staate vorhandene, ist? Das hiesse offenbar, jeder vernünftigen Lösung der Nationalitätenfrage in weitem Bogen ausweichen wollen.

So sehen wir denn, dass der Föderativ-Staat thatsächlich alle Merkmale eines dezentralisierten Einheits-Staates an sich trägt und man muss nur staunen, wenn man bedenkt, wie viele unserer Politiker im Kampfe gegen den «auflösenden» Föderalismus ihr bestes Herzblut verspritzt haben!

Bekanntlich ist das heute in Amerika, in der Schweiz und im «geeinten» Deutschen Reich zu Recht bestehende Föderativ-System (1), eine relativ neue politische Verfassung; denn sie kann mit den griechischen oder sonstigen Föderationen gar nicht verglichen werden.

Der *Achasische Bund* (281—146 v. Ch.) war eben so wenig ein Föderativ-Staat im modernen Sinne, wie die Vereinigten-Staaten der Niederlande (von 1579—1795). Die Schweizer Conföderation bis 1848, der

Rheinbund (1806—1813), der *frühere deutsche Bund* von 1815 bis 1866 waren auch nur typische Staatenbünde. Ein reiner Staatenbund waren auch die Vereinigten-Staaten Nordamerika's unter der Herrschaft der berühmten *Articles of Confederation* (von 1788—1789).

Die moderne Föderativ-Verfassung ist ein Werk der Amerikaner, hauptsächlich *Hämilton's*, *Maddison's* und *Jay's*, die im vorigen Jahrhundert eine systematische und rege Propaganda in der Presse für die Einführung einer die *Einheit* der damaligen Nordamerikanischen Confederation verbürgenden Verfassung machten.

Ihr Hauptzweck war der, den alten, zusammenhangslosen nordamerikanischen Staatenbund (die berüchtigte «*Conföderation*») zu einem einheitlichen, organischen Bundesstaate, zu einer *Union* umzugestalten. Gleich in der ersten Nummer des «*Federalist*» hiess es:

... *nothing can be more evident, to those who are able to take an enlarged view of the subject, than the alternative of an adoption of the new Constitution or a dismemberment of the Union.* (1)

Dann in einer andern Nummer:

This country and this people seem to have been made for each other, and it appears as if it was the design of Providence, that an inheritance so proper and convenient for a band of brethren, united to each other by the strongest ties, should never be split into a number of unsocial, jealous, and alien sovereignties.

«... *the federal Constitution forms a happy combination in this respect; the great and aggregate interests being referred to the national, the local and particular to the State Legislature.*»

Ihr Hauptorgan führte [den Titel *The Federalist*]. Ihre Ideen drangen schliesslich durch und verkörperten sich in der am 17. September 1787 vom «*People of the United States*» angenommenen *Unions-Verfassung*. «Die Vereinigten-Staaten hatten mithin aufgehört», sagt *von Holst*, «eine *Conföderation* zu sein und waren in Wahrheit eine *Union* geworden. Das Rechtinstrument, unter dem sie beschlossen hatten, hinfort zu leben, hiess nicht allein nicht mehr *Conföderations-Artikel*, sondern es war auch nicht mehr ein *Conföderations-*

(1) Die Verfassungen Mexico's, Venezuela's, Brasiliens etc. sind noch zu wenig bekannt, um mit Bestimmtheit unter den Bundes-Staaten aufgezählt zu werden.

(1) The Fed. p. 7, 9.

d. h. ein Bundestractat: es war im vollen Sinne eine *Verfassung*, ein Staatsgrundgesetz, das nur in den von ihm selbst vorgeschriebenen Weisen geändert, aber nie und unter keinen Umständen einseitig von einem oder einigen Staaten *gekündigt* werden konnte». (1)

Es ist zu bemerken, dass die lose Conföderation aus 13 Staaten bestanden hatte. Diese 13 Staaten wurden durch die *Hamilton'sche* Bundesverfassung zu der «*Union*» zusammengeschlossen. Heute besteht dieser Föderativ-Staat aus 38 Staaten! Eine solch' mächtige Anziehungskraft vermochten diese föderativen Einrichtungen auf die umliegenden Staaten auszuüben! Und bei seiner collossalen Grösse und der beispiellosen Anzahl seiner Einzel-Staaten schreitet der amerikanische Föderativ-Staat einer immer mächtigeren Consolidierung entgegen.

Der Mangel eines einheitlichen Strafrechtes in der Union wird wohl von so manchen Staatsrechtlern schmerzlich vermisst, so von Eugen *Schlieff*, aber dieser treffliche Kenner der transatlantischen Föderativ-Verfassung fasst diesbezüglich sein Urtheil tolgendermassen zusammen:

«Mag aber immerhin in den hier ange deuteten Richtungen (Mangel eines einheitlichen Strafrechtes) die Competenz der Unionsregierung noch nicht genügend ausgebildet sein, im Allgemeinen hat es sich erwiesen, dass die Union nicht nur den zersetzenden Bestrebungen des Particularismus Stich zu halten vermag, sondern demselben gegenüber, wenn auch langsame, doch unverkennbare Fortschritte macht (2).

Über die Bundesverfassung Amerika's schrieb Alexis de *Toqueville* ein seiner Zeit viel bewundertes Werk. *Toqueville* brachte längere Zeit in den Staaten der amerikanischen Union zu, um unter andern auch die Verfassung und namentlich die Demokratie von ihrer praktischen Seite zu ergründen. Obwohl sein Buch ziemlich alt ist, es erschien 1835, und manche seiner pessimistischen Ansichten über die Föderativ-Verfassung heute längst überwunden

sind, so hat es doch ein Interesse zu hören, wie er selbst mitunter ganz entzückt über die Bundestaats-Verfassung schrieb, die er übrigens immer *Confédération* anstatt *État fédéral* nannte. Er bezeichnet zunächst den Bundesstaat, indem er sagt: er ist: «une forme de société dans laquelle plusieurs peuples se fondent réellement en un seul quant à certains intérêts communs, et restent séparés et seulement confédérés pour tous les autres» Und weiter.

... *Les Etats américains qui s'unirent en 1789 ont non seulement consenti à ce que le gouvernement fédéral leur dictât des lois, mais encore à ce qu'il fit exécuter même ses lois*

Ici, le pouvoir central agit sans intermédiaire sur les gouvernés, les administre et les juge lui même comme le font les gouvernements nationaux, mais il n'agit ainsi que dans un cercle restreint. Evidemment ce n'est plus là un gouvernement fédéral, c'est un gouvernement national incompl.

... *on ne saurait se figurer à quel point cette division (!) de la souveraineté sert au bien être de chacun des États dont l'Union se compose. Dans ces petites sociétés, que ne préoccupe point le soin de se défendre ou de s'agrandir, toute la puissance publique et toute l'énergie individuelle sont tournées du côté des améliorations intérieures* (1).

Doch hatte *Toqueville* immerhin kein rechtes Vertrauen an die Beständigkeit der amerikanischen Union fassen können. Er glaubte, sie müsse, früher oder später, aus den Fugen gehen (2). Seitdem er seine Befürchtungen ausgesprochen, sind nun mehr 63 Jahre verflossen, und die Föderativ-Verfassung Nordamerika's wurde nicht nur nicht lockerer oder gar unhaltbar, im Gegentheil, sie wurde straffer und ihr Bestand ist heute gesicherter denn je. Selbst *Lecky*, der grosse Gegner der *Demokratie* und strenge Kritiker der amerikanischen Zustände, kann nicht umhin, die Befürchtungen

(1) *A. de Toqueville, De la Démoc. en Amérique*, 17 Auflage, Paris, Léon, 1888 Bd. I. p. 272, 284.

(2) So meinte er beispielsweise: «L'union actuelle ne durera donc qu'autant que tous les États qui la composent continueront à vouloir en faire partie». Was sich *Toqueville* gedacht haben mag, als er diesen Satz niederschrieb, ist unergründlich; denn er selbst sagt einige Seiten weiter: «Je n'attache pas non plus une très grande importance au langage des Américains, lorsqu'ils manifestent chaque jour l'intention de conserver le système fédéral qu'ont adopté leurs pères! (3).

Übrigens ist aus dem ganzen Werke *Toquevilles* klar ersichtlich, dass er die charakteristischen Unterschiede zwischen einer *Confédération d'Etats* und einem *État fédératif* nicht recht kannte.

(3) *Dém. en Amérique* Bd. II. p. 366 und 372.

(1) *Dr. H. von Holst, Das Staatsrecht der Vereinigten Staaten*. Freiburg 1. B. 1885, Mohr.

(2) *Dr. Eugen Schlieff, Die Verfassung der Nordamerik. Union*, Leipzig, Brockhaus, 1880, j. 455.

Tocqueville's über die Dauerhaftigkeit des Bundesstaates zu widerlegen. Nachdem er zuerst vorausschickt, dass: *even the great work of Tocqueville occasionally wears an aspect of unreality* bemerkt er, dass manche Prophezeiungen sich als talsch herausgestellt haben: *Tocqueville believed much more in the permanence of republican institutions in America than in the permanence in the Union. He predicted very confidently that the power of the Federal Government would steadily decline and the power of the separate States increase; that any serious resistance of the States to the Federal Union must certainly succeed; that the Union would only endure as long as all the states continued to wish to form part of it. The war of the Succession showed that he was mistaken and it produced for some a strong tendency in the direction of centralisation* (1).

Auch der letzte amerikanisch-spanische Krieg beweist es, dass *Tocqueville «was mistaken»*. Und noch Etwas. Täglich kann man in den Wiener Blättern lesen, der «Föderalismus» sei gleichbedeutend mit der Bedrohung der Machtstellung der Monarchie, denn, so heisst es dann gewöhnlich weiter, kein Föderativ-Staat hat noch einen glücklichen Krieg geführt.

Der letzte spanisch-amerikanische Krieg hat auch diesem beliebten Sophisma ein Ende bereitet; denn der transatlantische «Föderalismus» hat gerade einen so stark zentralisirten Staat, wie es Spanien ist, niedergedrungen. Est ist also nur eine leere Phrase, wenn man dem modernen Bundes-Staate imputirt, er bedeute eine geschwächte Machtstellung.

Wenn unsere Staatsmänner Osterreich-Ungarns sich ein wenig mit diesen und noch vielen ähnlichen auf den Föderalismus bezugnehmenden Fragen beschäftigen würden, dann könnten sie sich nicht lange der Erwägung verschliessen, dass es für unsere Monarchie eine Lebensfrage ist, an Stelle der jetzigen dualistischen, eine einheitliche Föderativ-Verfassung einzuführen.

(1) *Democracy and Liberty* by William E. H. Lecky, 1896, Longmans & Co. Vol I, p. 101.

INFORMAȚIUNI

La Volonté dela Paris arată cetitorilor săi, într'un articol ce poartă titlul *Les Roumains de la Transylvanie*, atacurile neruşinate la care au fost expuși studenții români dela Facultatea de drept din Orădea-Mare.

Organul francez le zice Ungurilor să nu excite pe Români «pe acest popor atit de răbdător și de calm», căci o s'o pățească odată și odată!

Au apărut: *Samosch und Theiss-Dialekte* von Dr. Gustav Weigand și *Fünfter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumaenisches Seminar) zu Leipzig*, herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. dr. Gustav Weigand Lipsca, 1898.

Aceste două scrieri ale cunoscutului profesor de limba română de la universitatea din Lipsca, se ocupă cu limba română și vom căuta a reveni asupra lor.

Cetim în *Tribuna*:

Germanii din Budapesta au cerut dela ministerul instrucțiunii permisiunea să înființeze acolo un gimnasiu cu limba de propunere germană. În Budapesta sunt 150.000 de Nemți. Prin urmare, ar fi natural și legal, chiar și după legea despre naționalități, ca să li se împlinescă cererea. Cu atit mai virtos, că se știu «simpatiile» reciproce dintre Nemți și Maghiari, manifestate cu mare aparat, mai ales cînd cu visa împăratului Wilhelm în Budapesta.

Ei bine, ce credeți că a făcut d-l Wlassics cu rugarea, ce i-au înaintat-o reprezentanții alor 100.000 de Nemți din Budapesta?

— A respins-o, pur și simplu! *Unii zic că a respins-o, fără a motiva; alții că a motivat respingerea provocîndu-se la — «legea despre egala îndreptățire a naționalităților.»*

E tot una! — dar destul că a respins-o, ca să vadă și Nemții ce plătesc «simpatiile» ungurești, și să vadă și ei cum se înțelege în Ungaria egalitatea dintre naționalități.

Se miră de altfel, de acest fapt, pină și Franzezii. Fruntașul organ din Paris, «Temps», remarcă și el acest fapt făcîndu-i următorul comentariu:

«E interesant, că cu toate simpatiile politice și pe lingă tot respectul Maghiarilor față cu Germanii și împăratul lor, guvernul maghiar totuși le deneagă la fiecare ocazie *chiar și drepturile naționale garantate prin lege*. Germanii din Ungaria sunt după lege egal îndreptățiți cu Maghiarii întocmai (cu adevărat «întocmai» Red.) ca și Slavii și Românii. *Legile însă nu se observă, ci față cu naționalitățile se purcede pe toată linia cu maghiarisare brutală fără nici o considerație.*